

De klauwgezondheid van koeien heeft een directe relatie met het liggedrag. Hoe meer koeien in de boxen staan, hoe meer klauwproblemen verwacht mogen worden. Ligcomfort krijgt dan ook steeds meer aandacht. Onderzoek is echter welkom.

tekst **Wichert Koopman**

Koe heeft minimaal twaalf uur rust nodig voor gezonde klauwen

Lekker ligbed houdt klauw in goede conditie

Het is een van de eerste dingen waar Lucas Talsma bij een stalbezoek op let: hoeveel koeien staan en hoeveel koeien liggen in de boxen. 'Maximaal één op de tien koeien mag in de boxen staan, de andere negen moeten liggen', zo formuleert hij een vuistregel om eraan toe te voegen dat deze score maar op heel weinig bedrijven wordt gehaald.

De voedingsspecialist rundveehouderij bij Agrifirm weet uit praktijkervaring hoe belangrijk ligcomfort is voor een goede klauwgezondheid. Onderzoeksresultaten ondersteunen zijn visie. In een Ameri-

kaanse studie werd bijvoorbeeld een vrijwel rechtlijnig verband gevonden tussen kreupelheid en het gebruik van ligboxen. Het percentage kreupele koeien in een koppel bleek gemiddeld genomen gelijk aan het percentage dieren dat in de box staat in plaats van ligt.

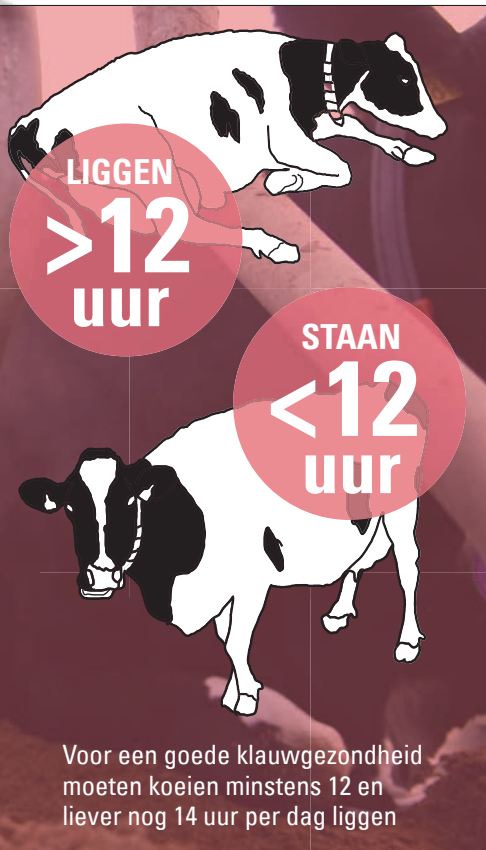
Staan is belasting

De nauwe relatie tussen liggedrag en klauwgezondheid is volgens Talsma logisch te verklaren. 'Als een koe met de voorpoten in de box en met de achterpoten op de roosters staat, rust een groot

deel van het gewicht op de achterpoten. Dit geeft een grote belasting op de klauwbeentjes van met name de buitenklauw, zeker op een harde ondergrond. Overbelasting van de klauwbeentjes verhoogt de kans op wittelijndefecten. Ook het aantal zoolzweren kan toenemen.' De problemen worden volgens de klauwspecialist versterkt als dieren niet tijdig of onjuist worden bekapt. 'De buitenklauw groeit harder dan de binnenklauw. Die onbalans moet met bekappen regelmatig worden opgeheven om te voorkomen dat de buitenklauw nog zwaarder wordt belast.'

Een ruime box met zachte boxbedekking stimuleert koeien om vaker op te staan en weer te gaan liggen

Naast een effect op mechanische beschadigingen aan de klauwen heeft het liggedrag van koeien ook invloed op besmettelijke klauwaandoeningen. 'Als een koe ligt, drogen de klauwen op. Als ze staat, blijven de klauwen vochtig, zeker op de nieuwe milieuvloeren die gemiddeld toch wat natter zijn dan de traditionele roostervloeren', zo geeft Talsma aan.

Meer contact met mest geeft een groter besmettingsrisico en in een vochtige omgeving groeien bacteriën sneller, waardoor bijvoorbeeld mortellaro meer kans krijgt.

Grote variatie in ligtijden

Het liggedrag van koeien is een van de onderwerpen waarin het Nederlands Klauw Gezondheids Centrum (NKGK, zie kader) via praktijkonderzoek meer inzicht probeert te krijgen. De in klauwgezondheid gespecialiseerde dierenartsen beschikken over sensoren die bij koeien aan de voorpoot worden bevestigd en registreren hoeveel uur de koeien per dag liggen en hoeveel uur ze staan. 'Als norm voor een

goede klauwgezondheid geldt dat koeien minimaal twaalf, maar idealiter veertien uur per dag moeten liggen', zo geeft Jan Lievaart van het NKGK aan. 'We zien in de praktijk een grote variatie in ligtijden, ook binnen één koppel', zo stelt hij vast. 'Op veel bedrijven wordt de twaalf uur lang niet gehaald.'

Het NKGK is enthousiast over de mogelijkheden die de ligsensoren bieden. 'We kunnen nu verschillen meten die we anders nooit zouden zien', zo geeft Lievaart aan. 'Dat geeft nieuwe inzichten en die kunnen we weer gebruiken om onze advisering aan veehouders te verbeteren.'

De klauwspecialisten registreerden bijvoorbeeld op één bedrijf het aantal liguren bij verschillende typen boxbedekking. De koeien op dit bedrijf bleken in boxen met diepstrooisel wel vijftien uur te liggen, een uur meer dan in boxen met waterbedden en zelfs drie uur meer dan in boxen met een simpele rubbermat.

Twee derde kiest matras

Ook Toine van Erp, huisvestingsspecialist bij de Gezondheidsdienst voor Dieren, is ervan overtuigd dat er een duidelijke relatie is tussen ligcomfort en klauwproblemen. Maar het is volgens hem te simpel om te stellen dat ruime diepstrooiselboxen een garantie zijn voor een goede klauwgezondheid. 'Ik kom in stallen van veertig jaar oud waar de conditie van de klauwen goed is en ook in nieuwe stallen, die op het eerste gezicht perfect zijn in-

gericht, maar waar wel veel problemen zijn'. Ligcomfort is volgens Van Erp een samenspel tussen de maten, afstellingen en bedekking van boxen, de veestapel – lang niet elke boer heeft grote koeien – en het management van de veehouder. 'Heelaas beschikken we in Nederland nog nauwelijks over resultaten uit onderzoek die ons inzicht geven in het complexe verband tussen stalinrichting en klauwgezondheid.'

Uit een recente inventarisatie in de praktijk blijkt dat twee derde van de veehouders bij nieuwbouw nog altijd kiest voor matrassen in plaats van diepstrooisel als boxbedekking. Van Erp kan zich bij deze keuze wel iets voorstellen. 'Diepstrooisel, en liever nog zand, is voor het ligcomfort van de koeien perfect. Maar het onderhoud vraagt wel meer inspanningen van een veehouder dan het droog en schoon houden van matrassen. Als diepstrooiselboxen niet goed worden onderhouden, zijn ze ook niet comfortabel en zijn de koeien misschien wel beter af met een luxe matras.'

Het aantal uren dat koeien liggen, wordt niet alleen bepaald door het comfort in de boxen. 'Op sommige bedrijven duurt het melken alleen al vijf uur per dag. Als koeien al die tijd in een wachtruimte staan, kunnen ze de twaalf uur liggen al niet meer halen', geeft Lucas Talsma als voorbeeld. En overbezetting en onrust kunnen het aantal liguren voor de ranglagere dieren fors negatief beïnvloeden. |

NKGK: klauwgezondheid op hoger plan

Het Nederlands Klauw Gezondheids Centrum (NKGK) werd twee jaar geleden opgericht door dierenartsen Marcel Drint, Gerben Meerema en Jan Lievaart. 'We merken dat er in de praktijk nog nauwelijks aandacht wordt besteed aan een structurele aanpak van klauwproblemen', vertelt Lievaart over de achtergrond van het initiatief. 'Bovendien beschikken we in ons land over maar heel weinig onderzoeksresultaten om veehouders goed te kunnen adviseren.'

'Het oplossen van klauwproblemen op een bedrijf is meestal niet eenvoudig. Er spelen vaak veel verschillende factoren een rol en verbeteren van de klauwgezondheid vergt een lange adem', stelt Lievaart vast. Met een combinatie van bedrijfsbegeleiding, lezingen en workshops, kennisuitwisseling en eigen (praktijk)onderzoek wil het NKGK melkveehouders ondersteunen om de klauwgezondheid op hun bedrijf op een hoger plan te brengen.

